

به نام خدا

مشکلات رفتاری زوجین

مولفان :

مأئده خوش اخلاق - گلنار کرمی

سمیرا اسلامی شادباد - مهسا اصغری

انتشارات ارسطو

(چاپ و نشر ایران)

۱۴۰۲

عنوان و نام پدیدآور : مشکلات رفتاری زوجین / مولفان مانده خوش اخلاق... [و دیگران].
مشخصات نشر : ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران) ، ۱۴۰۲ .
مشخصات ظاهری : ۱۹۱ص.
شابک : ۳-۱۰۳-۳۳۹-۶۲۲-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
یادداشت : مولفان مانده خوش اخلاق، گلنار کرمی، سمیرا اسلامی شادباد، مهسا اصغری.
یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۸۷ - ۱۹۱.
موضوع : زناشویی -- ارتباط -- جنبه‌های روان‌شناسی

Communication in marriage -- Psychological aspects

Families-- Mental health

خانواده‌ها -- بهداشت روانی

Marital conflict

زناشویی -- اختلاف

Marital violence

زناشویی -- خشونت

Moral education

تربیت اخلاقی

شناسه افزوده : خوش اخلاق، مانده، ۱۳۷۶/۱۱/۲۰، ۰۹۱۵۹۲۲۴۳۲۰

رده بندی کنگره : ۳۰۶/۸۱

رده بندی دیویی : HQ۷۴۳

شماره کتابشناسی ملی : ۹۴۳۰۳۸۱

اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیبا

نام کتاب : مشکلات رفتاری زوجین

مولفان : مانده خوش اخلاق - گلنار کرمی - سمیرا اسلامی شادباد - مهسا اصغری

ناشر : ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد : پروانه مهاجر

تیراژ : ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ : اول - ۱۴۰۲

چاپ : مدیران

قیمت : ۱۵۴۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب‌رسان :

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک : ۳-۱۰۳-۳۳۹-۶۲۲-۹۷۸

تلفن مرکز پخش : ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

فهرست مطالب

۹	پیشگفتار.....
۱۲	فصل اول: تشکیل خانواده.....
۱۳	پیش درآمدی بر خانواده.....
۱۳	تاریخچه ازدواج.....
۱۵	اهمیت ازدواج.....
۱۶	اهداف ازدواج.....
۱۷	ازدواج و بقای نسل.....
۱۹	ازدواج و گزینه جنسی.....
۱۹	معیارهای انتخاب همسر.....
۲۲	ویژگی های شوهر شایسته.....
۲۲	خصوصیات زن شایسته.....
۲۳	پیامدهای تأخیر در ازدواج.....
۲۴	زمان ازدواج.....
۲۵	راه های تشویق جوانان به ازدواج.....
۲۵	توصیه های تربیتی به زنان در منزل.....
۲۷	توصیه های تربیتی به مردان در منزل.....
۲۹	تأثیر ازدواج و مجرد بر سلامت.....
۲۹	حقوق و وظایف.....

۳۲ فصل دوم: پر خاشگری در خانواده.....
۳۳ خشونت خانگی.....
۳۷ صدمات پر خاشگری های خانوادگی.....
۳۸ کودکان، قربانیان خشونت های خانوادگی.....
۳۹ سبب شناسی خشونت.....
۴۲ عوامل خطر ساز پر خاشگری خانگی.....
۴۴ فصل سوم: کودک با نیازهای ویژه در خانواده.....
۴۵ پیش درآمدی بر کم توانی ذهنی.....
۴۷ شیوع کم توانی ذهنی.....
۴۷ سبب شناسی کم توانی ذهنی.....
۴۸ ارزیابی و تشخیص کم توانی ذهنی.....
۴۹ تشخیص افتراقی.....
۵۰ سیر و پیش آگهی.....
۵۰ ویژگی های کودکان کم توان ذهنی.....
۵۳ اختلالات شایعی که یکی از علایم آنها کم توانی ذهنی است.....
۵۷ اثر عقب ماندگی ذهنی بر خانواده.....
۵۷ انواع کم توانی ذهنی.....
۵۸ کم توانی ذهنی خفیف.....
۵۸ کم توانی ذهنی متوسط.....
۵۹ کم توان ذهنی شدید.....

۶۰کم‌توانی ذهنی عمیق
۶۰کم‌توانی ذهنی نامعین
۶۱پیشگیری
۶۲درمان‌ها و امکانات مورد نیاز کودکان عقب‌مانده ذهنی
۶۳والدین برای کمک به رشد فرزند خود چه باید بکنند؟
۶۸ فصل چهارم: فرزند پروری و تربیت کودکان
۶۹مفهوم فرزندپروری
۶۹مهارت‌های فرزندپروری
۶۹اهمیت و فواید فرزندآوری
۷۰اهداف فرزندپروری
۷۰سبک‌های فرزندپروری
۷۴کدام سبک تربیتی بهتر است
۷۵نظریه‌های موجود در زمینه سبک‌های فرزندپروری
۸۰ابعاد شیوه‌های فرزندپروری
۸۲عوامل مؤثر بر شیوه‌های فرزندپروری
۸۵تربیت چیست؟
۸۶اهداف تربیت
۸۸انواع تربیت
۸۹مراحل تربیت
۹۲عوامل مؤثر در تربیت

۹۸ روش‌های عملی در تربیت
۹۸ چهارچوب تربیت
۱۳۴ فصل پنجم: ناباروری و بیکاری در خانواده.
۱۳۵ پیش‌درآمدی بر ناباروری
۱۳۸ علائم ناباروری
۱۴۰ روش‌های ارزیابی زوج‌های نابارور
۱۴۴ لقاح آزمایشگاهی چیست؟
۱۴۸ پیشگیری از ناباروری
۱۴۹ بیکاری
۱۴۹ اهمیت کار
۱۵۰ بیکاری پنهان
۱۵۲ اشتغال و بیکاری در فاصله سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۹۴
۱۵۵ بررسی تغییرات جمعیت شاغل
۱۵۶ پیامدهای بیکاری
۱۵۹ عوامل تأثیرگذار در کاهش میزان بیکاری فارغ‌التحصیلان دانشگاهی
۱۶۴ فصل ششم: زنان سرپرست خانواده.
۱۶۵ پیش‌درآمدی بر سرپرستی خانواده
۱۶۵ تعریف سرپرست خانوار
۱۶۷ دسته‌بندی زنان سرپرست خانوار
۱۶۸ علل سرپرستی زنان در خانواده

۱۶۹نظریه‌های مربوط به زنان سرپرست خانوار
۱۷۶وضعیت اقتصادی زنان سرپرست خانوار
۱۷۷وضعیت اجتماعی - فرهنگی زنان سرپرست خانوار
۱۷۸وضعیت روانشناختی زنان سرپرست خانوار
۱۷۹مشکلات زنان سرپرست خانوار
۱۸۲پیشنهادات و راهکارها
۱۸۶منابع و مآخذ

پیشگفتار

ازدواج به عنوان عالی‌ترین و مهم‌ترین رسم اجتماعی برای دستیابی به نیازهای عاطفی افراد همواره مورد توجه بوده است. (هلر و وود، ۲۰۰۰؛ به نقل از احمدی، ۱۳۸۴). پدیده ازدواج بسیاری از نیازهای فردی-اجتماعی زن و مرد را در غالب روابط روانی-اجتماعی و جسمانی و دیگر آداب معرفی و اجتماعی برآورده می‌سازد (نوابی نژاد، ۱۳۷۹). به عبارت دیگر هنگامی که کانون خانواده در برگیرنده محیط سالم و سازنده، روابط گرم، تعامل بین فردی و صمیمی باشد، می‌تواند موجب رشد و پیشرفت اعضای خانواده شود (غلامی پور و عابدی، ۱۳۹۰: معین، عباسی، جاهدی و دست غیبی، ۱۳۹۰). این خانواده سالم، افراد سالم را تحویل اجتماع می‌دهد اما خانواده ناسالم موجب بروز مسائل فراوانی در سطح جامعه می‌شود و اگر سعی در بهبود پیشرفت خانواده نشود، مشکلات اجتماعی روز به روز بیش‌تر خواهد شد (ستیر، ۱۹۷۲، ترجمه بیرشک، ۱۳۸۸).

اما گاهی تحولات زندگی، سیستم زناشویی را چنان بی‌ثبات می‌کنند که زن و شوهر از یک دیگر قطع امید کرده، قادر به پذیرش، گذشت و بخشودن اعمال، افکار و احساسات یک دیگر نیستند و در باور خود چاره‌ای جز وارد شدن به تعارضات زناشویی و گاه طلاق نمی‌بینند (ورثینگتون، ۲۰۰۳) پژوهش‌ها در زمینه تأثیرات مخرب تعارضات زناشویی نشان می‌دهند که این تعارضات، تأثیرات زیان‌باری بر سلامت جسم، روان و خانواده دارند (فینچام، ۲۰۰۶). تعارض بین اعضای خانواده به وحدت و یکپارچگی آن ضربه می‌زند و شدت آن موجب بروز نفاق و پرخاشگری و ستیزه‌جویی و سرانجام اضمحلال و زوال خانواده می‌گردد. کانون خانواده‌ای که بر اثر تعارض و نفاق بین زن و شوهر آشفته است آثار مخربی در حیات کودکی فرزندان و خانواده بر جای می‌گذارد (کریمی، زکیی و همکاران، ۱۳۹۱).

عدم توافق در هر رابطه‌ی زناشویی طبیعی است؛ پژوهش‌ها نشان داده‌اند که اگر زوجها بتوانند به شیوه‌ی مثبت‌تعارضات را مدیریت کنند و توانایی حل آن را داشته باشند، وجود تعارض فراوان آسیب‌زا نیست (سیفرتز و اسکوارز، ۲۰۱۱). تحقیقات مختلف نشان داده که یکی از مهم‌ترین عوامل مشکل‌ساز که باعث افزایش تعارضات و حتی طلاق می‌شود، ادراک تحریف‌شده، باورها و تفکرات زوجین است؛ یعنی آنچه در روابط زناشویی بیشتر زمینه مشکل و اختلال را موجب می‌شود، نه محرک‌ها و نه رویدادهای بیرونی است؛ بلکه نحوه‌ی تفکر و باورهای غیر منطقی آنان نسبت به رویدادهاست (سلیمی، کریمی نیا و همکاران ۲۰۰۵). تام نیز ریشه‌ی بسیاری از مشکلات زناشویی را در نوع تفکرات زوجین راجع به هم و راجع به روابطشان می‌داند (خجسته مهر و همکاران، ۱۳۹۱).

افسانه‌ها توهم یک زندگی بدون مشکل و سراسر رویایی را هنگام ازدواج، به زوجین می‌دهند. اما واقعیت این است که همه زوج‌های متأهل، مشکلات و چالش‌هایی را تجربه می‌کنند. زمانی که دو نفر متعهد به گذراندن زندگی مشترک و تشکیل خانواده می‌شوند، مشکلات زناشویی باعث تقویت رابطه‌شان نیز می‌شود. برای اینکه همسران برای حل مشکلات ازدواج تلاش کنند، اولین قدم این است که بدانند مشکلات رایج ازدواج چیست. آکرمن (۱۹۹۰) خانواده را به عنوان واحدی عاطفی - اجتماعی، کانون رشد، تکامل، التیام، شفا‌دهنده و نیز مرکز پاتولوژی معرفی نموده است. در خانواده فرد خود را متعلق به مجموعه‌ای می‌داند که مختص اوست. به گفته مینوچین (۱۹۹۵) افراد هویت خود را از طریق خانواده احراز می‌کنند. ازدواج نخستین سنگ بنای تشکیل خانواده و جامعه است.

نقطه آغاز شکل‌گیری خانواده زمانی است که دو فرد بالغ (یک زن و یک مرد) با هدف تشکیل خانواده به یکدیگر می‌پیوندند. عقد ازدواج نقشی را به وجود می‌آورد که جدا از نقش‌های قبلی است و نقطه بحرانی این انتقال نقش، شروع دوره زناشویی است. بدون تردید، خانواده‌های لجام‌گسیخته، متزلزل جامعه متزلزل را پدید می‌آورند. جامعه‌ای که در

آن نشانی از خانواده سالم یافت نشود میزان طلاق روز به روز بالا می‌رود و ازدواج‌های مطلوب و برنامه‌ریزی شده کمتر صورت می‌گیرد. به‌طور کلی، ریشه بسیاری از کجروی‌های اجتماعی را باید در خانواده جستجو کرد. در نشستی که توسط انجمن اولیا و مربیان انجام شده بود، در مبحث کودک و خانواده گزارش‌ها و نتایج تحقیقاتی حاکی از آن بود که اگر شاهد لجام‌گسیختگی جوامع هستیم، اگر میزان ارتکاب جرائم روزبه‌روز افزایش می‌یابد، اگر میزان اختلالات رفتاری و شخصیتی هر روزه بیشتر می‌شود، اگر بیش از ۵۰ درصد تخت‌های بیمارستانی را بیماران اسکیزوفرن اشغال کرده‌اند و اگر از هر چهار ازدواج قریب سه ازدواج به طلاق منجر می‌شود، ریشه تمامی این مسائل را باید در خانواده جستجو کرد. در این کتاب سعی داریم تا به بررسی مشکلات رفتاری در زوجین پردازیم. امید است این کتاب گامی رو به جلو در زمینه شناسایی و پیشگیری از مشکلات زوجین در خانواده برداشته باشد.

سخنی از مولفین

فصل اول: تشکیل خانواده

پیش‌درآمدی بر خانواده

یکی از نهادهای مهم اجتماعی که اهمیت و نقش‌های مختلف آن مورد توجه علمای مذهبی، صاحب‌نظران تعلیم و تربیت، جامعه‌شناسان و روانشناسان قرار گرفته، خانواده است. صاحب‌نظران علوم اجتماعی برای خانواده تعاریف فراوانی ارائه کرده‌اند؛ از جمله: «خانواده، سازمان اجتماعی معدود و نهاد سازنده‌ای است که از طریق ازدواج که یک قرارداد اجتماعی است، تشکیل می‌شود.» (باقری، ۱۳۸۹). «ازدواج و تشکیل خانواده، خدمتی است برای پدید آمدن یک کانون‌آسایش و خوش بختی و نشاط طبیعی، ارضای غریزه جنسی، لذت بردن از زندگی، بهره‌مندی از محبت و تعاون و مددکاری و سرانجام امتزاج دو روح در افق محبت و هم‌آهنگی و اتصال دو دریا از نیرو و قدرت، برای رسیدن به هدفی متعالی.» (زهراکار، ۱۳۹۵)

تاریخچه ازدواج

بررسی تاریخ اقوام گذشته، چهره‌ای متفاوت از ازدواج را به ما نشان می‌دهد؛ گروهی آن را به‌طور کامل امری پلید معرفی کرده و عامل گناهان برشمرده‌اند و عده‌ای آن را امری مثبت دانسته و فقط در جهت منافع مرد معرفی کرده‌اند. تبعیض وحشتناک میان زن و مرد و وضعیت تأسف‌انگیز زنان در اقوام گذشته باعث شده که ازدواج به محیطی برای مالکیت مرد و بندگی زن تبدیل شود. در میان یونانیان قدیم، زن مانند کالا بود و حتی خرید و فروش هم می‌شد و این از حقوق شوهر نسبت به همسرش بود. «در یونان، زن شرعی مهجور بود، می‌کده‌ها و عشرتکده‌ها با رونق زن‌های بدکاره مشهور بودند، گاهی حتی خود شوهران، زنان خویش را برای تمتع جنسی دیگران قرض می‌دادند؛ چنان که پدر موستنس، خطیب معروف یونان باستان، زن خود را به یکی از دوستانش هبه کرده بود.» ویل دورانت می‌نویسد: «در هند قدیم، با مرگ شوهر، هنگامه مرگ محتوم زن نیز فرا

می‌رسید؛ بدین گونه که پس از مرگ شوهر، زن را هم به داخل آتشی که جسد مرد در آن می‌سوخت، پرت می‌کردند.»

وی در باره مردم چین می‌نویسد: «پدر خانواده، حق فروش زن و فرزندانش و حتی حق کشتن آن‌ها را نیز داشت و اصولاً زن پس از مرگ شوهر، برای نشان دادن وفاداری خود به شوهر، محکوم به خودکشی بود.» دکتر «کریستین سن» نیز می‌گوید: «در ایران، عصر زردشتی، ازدواج با محارم و نزدیکان، نه تنها مقدس بوده، بلکه گناهان کبیره را نیز محو می‌کرده است.» «در زمان هخامنشیان، خانواده بر اساس پدر سالاری و ازدواج‌ها اغلب درون گروه‌های اجتماعی صورت می‌گرفت و ازدواج هم‌خون به معنای ازدواج با نزدیکان مانند: ازدواج خواهر با برادر یا پدر با دختر موسوم به «خوتک دس» به منظور پاکی خون خانواده نیز در طبقات اجتماعی خانواده‌های اشرافی صورت می‌گرفت.»

پرفسور کریستیان بارتمله، خاورشناس آلمانی می‌نویسد: در زمان ساسانیان، ازدواج با خواهر، به ویژه در خاندان سلطنتی، برای حفظ و نگاه‌داری خون و میراث شاهنشاهی، رایج و برقرار بوده است. ایرانیان باستان نیز بنا به تعلیم اوستا، زناشویی برادر و خواهر را موجب جلب روشنایی ایزدی در خاندان و طرد دیوان می‌دانسته‌اند. در انجیل دستور صریحی وجود ندارد و کاتولیک‌ها و پروتستان‌ها تابع تورات می‌باشند، با این تفاوت که از ازدواج با دختر خواهر و دختر برادر هم می‌پرهیزند و اما ارتدوکس‌ها ترجیح می‌دهند ازدواج تا هفت نسبت پدری و مادری انجام نگیرد. (زارع، ۱۳۸۷)

در بعضی کشورها زن و مرد مساوی‌اند و خواستن توانستن است، مرد و زنی که با یک دیگر توافق نظر جنسی دارند، اسم خود را در دفتر شهرداری ثبت می‌کنند و زن و شوهر می‌شوند. در دین مسیح، ازدواج مرد و زن مسیحی باید طی تشریفات در کلیسا و با حضور کشیش انجام گیرد. در آیین یهود، مراسم ازدواج در معابد انجام می‌گیرد. در آیین سیک‌ها، ازدواج امری مباح است، ولی تعدد زوجات را حرام شمرده است. در مذهبی به

نام نسطوری، ازدواج برای کشیشان کلیسا مجاز شمرده شده، ولی اسقفان حق ازدواج ندارند.

گروهی به غلط تصور می‌کنند که اگر غریزه جنسی را در خود محکوم کرده و مجرد بمانند، کار بجایی انجام داده‌اند و حتی آن را فضیلت بزرگی پنداشته‌اند، در صورتی که اسلام ازدواج را برای همه لازم تشخیص داده و آن را مستحب و برای برخی واجب معرفی کرده است. بر این اساس، معتقدات مسیحیت در باره ازدواج - به پیروی از انجیل «متی» و شورای «الویرا» که خودداری از زناشویی را بهتر پنداشته‌اند - در منطق اسلام، بی‌پایه و مردود است. (اژه ای، ۱۳۸۲). در بین کاتولیک‌ها، گروهی به نام «گروه دینی» به زعم خویش برای وصول به مقام مقدس و تقوا، از لذت جنسی صرف‌نظر می‌کنند. در کلیسای غرب، کشیش‌ها، راهب‌ها و راهبه‌ها نذر می‌کنند که مجرد بمانند و همسر نگیرند. در کلیساهای شرقی نیز اسقفان تقریباً همیشه از میان روحانیونی انتخاب می‌شوند که ازدواج نکرده باشند و کشیشان پس از رسیدن به سمت کشیشی، حق ازدواج ندارند و کسانی هم که قبلاً ازدواج کرده‌اند اگر همسرشان بمیرد، حق ازدواج ثانوی نخواهند داشت.

اهمیت ازدواج

امام صادق (ع) می‌فرماید: مردی نزد پدرم امام باقر (ع) آمد، حضرت به او فرمود: «همسر داری؟ گفت: نه. فرمود: دوست ندارم دنیا و آن چه در آن است از من باشد و یک شب را بدون همسر به سر برم. آن گاه پدرم گفتارش را ادامه داد و فرمود: دو رکعت نمازی که مرد همسر دار می‌خواند، بهتر از قیام شب مرد عزب (مجرد) به عبادت و روزه گرفتنش در روز است! آن گاه پدرم هفت دینار به آن مرد داد و فرمود: با این پول وسایل ازدواجت را فراهم کن که حضرت رسول فرموده‌اند: همسر انتخاب کنید که باعث وسعت رزق و روزی است. (طوسی و همکاران، ۱۳۹۴)

رسول خدا (ص) فرمود: هر کس در اوایل جوانی ازدواج کند، شیطان فریاد زند: فریاد از او! فریاد از او! دو سوم دینش را از دستبرد من نگاه داشت. پس باید عبد خدا در نگه داری یکسوم دیگرش جانب تقوا را رعایت کند. زنی حضور امام ششم (ع) شرف یاب شد و عرض کرد: خدایت صلاح و سداد افزایش، من زنی هستم تارک دنیا. فرمود: منظورت از ترک دنیا چیست؟ عرض کرد: شوهر اختیار نکرده‌ام. فرمود: چرا؟ گفت: برای اجر و ثواب. فرمود: برگرد، اگر مجرد ماندن فضیلت بود، فاطمه زهرا (س) از تو سزاوارتر بود. کسی نمی‌تواند در فضایل بر حضرت زهرا (س) پیشی گیرد. (صمدی، ۱۳۹۵)

اهداف ازدواج

۱. پاسخ به ندای فطرت: انسان فطرتاً میل به ارتباط با جنس مخالف دارد، از این رو پاسخ صحیح ندادن به فطرت در موقع مناسب، مشکلاتی را برای فرد و جامعه ایجاد می‌کند.

۲. پاسخ به دعوت سنت: ازدواج پاسخی به ندای پیامبر و دیگر معصومان (ع) می‌باشد.

۳. صیانت از خطر: ازدواج، ضامن سلامت تن و روان آدمی است و از بروز بیماری‌های جسمی و روانی و اختلالات شخصیتی جلوگیری می‌کند.

۴. حفظ عفت: ازدواج، هواهای نفسانی آدمی را تحت قید و بند در می‌آورد و هدایت می‌کند.

۵. سکون و آرامش: ازدواج، هیجان، التهاب و اضطراب در زندگی را به آرامش و سکون تبدیل نموده، سبب ایجاد تعادل روحی و روانی می‌گردد.

۶. محبت: از آن جا که پیوند زناشویی در میان انسان‌ها نیاز به کشش و جاذبه قلبی و روحی دارد، خداوند رابطه زن و مرد را بر اساس دوستی و محبت قرار داده است.

۷. تکمیل: تکمیل وجود هر یک از مرد و زن، از نتایج مهم تشکیل خانواده است، چرا که هر یک از آن دو بدون دیگری، موجودی ناقص است.

۸. تولید نسل: میل به داشتن فرزند و تداوم نسل، انسان را به تشکیل خانواده راغب می‌کند، زیرا وجود فرزند علاوه بر این که به زن و مرد شخصیت می‌دهد و سبب ادامه حیات آنان می‌گردد، باعث گرمی، صمیمیت، نشاط و شادابی، پویایی و صفای کانون خانواده می‌گردد.

۹. تأمین سلامت جسم و روان و رهایی از تنهایی: امنیت روحی، معاشرت، نیاز به محرم راز، تشویق و ترغیب، مقبولیت و جلب توجه، محبت و دوستی و افزایش رزق و روزی، در سایه ازدواج تأمین می‌گردد. ازدواج به زندگی زن و مرد معنا و جهت می‌دهد و آن‌ها را از تنهایی و سرگردانی رهایی می‌بخشد.

۱۰. سلامت و امنیت اجتماعی: ازدواج، جامعه را از انواع فسادها، انحرافات، بی‌بند و باری‌ها، تجاوزات جنسی، قتل، خیانت، خودکشی و... دور می‌کند. (زهراکار و همکاران، ۱۳۹۸)

ازدواج و بقای نسل

در میان ارباب کلیسا این عقیده رایج بوده که ازدواج با پاکی و قداست مغایرت دارد و تنها برای تولید نسل و جلوگیری از بی‌بند و باری‌های مردان و زنان تجویز می‌شود. راسل می‌گوید: «طبق نظریه سن پول، مسئله تولید نسل، هدف فرعی بوده و هدف اصلی ازدواج همان جلوگیری از فسق بوده است. این نقش اساسی ازدواج است که در حقیقت دفع افسد به فاسد می‌باشد.» علامه طباطبائی (ره) نیز هدف اصلی از نکاح را بقای نوع و تولید مثل دانسته است. وی فرو نشانیدن شهوت، اشتراک در زندگی مادی و تدبیر منزل را خارج از حقیقت ازدواج دانسته و آن‌ها را اموری مقدماتی یا فایده‌هایی مترتب بر آن دانسته است.

ایشان می‌نویسد: «طبیعت مردان، جنس مؤنث را می‌طلبد و بالعکس. مجهز شدن زن و مرد به خصلت‌های زنانگی و مردانگی، هدفی جز تولید مثل و بقای نوع ندارد، از این رو ازدواج بر این حقیقت پایه‌گذاری شده و تمامی احکام ازدواج نیز بر همین حقیقت دور می‌زند.» (جعفری، ۱۳۹۴). البته از قرآن کریم و سخنان بزرگان دین در باره هدف از ازدواج، نکاتی به دست می‌آید که عبارت‌اند از:

۱. **بقای نسل انسانی:** قرآن می‌فرماید: «نسائکم حرث لکم فاتوا حرثکم آتی شئتم؛ زنان کشت‌زار شمایند، پس از هر جا که خواهید به کشت‌زار خود آید.» سید قطب در تفسیر این آیه می‌گوید: قرآن رابطه زوجیت را با تعبیری گوناگون در آیات عدیده بیان داشته است؛ گاه با تعبیر «لباس»، گاه با «سکونت و مودت» و گاه تعبیر «حرث» را به کار گرفته است. تعبیر «حرث» نشان‌دهنده جانبی از علاقه زوجیت است؛ یعنی تولید مثل و تکثیر نسل.

۲. **سکونت و آرامش:** آیه ۸۹ از سوره اعراف و نیز آیه ۳۱ از سوره روم بر این مطلب تأکید دارد. در برخی روایات، انس روحی، عامل خلقت زوجین معرفی شده است: «هنگامی که خدا حوا را آفرید... آدم گفت: پروردگارا این موجود زیبا کیست که قرب او و نگاه کردنش سبب انس است؟ خداوند فرمود: ای آدم! این بنده من «حوا» ست، آیا دوست داری او انیس و هم‌سخن تو باشد؟ آدم گفت: بلی، و همیشه بر این نعمت تو را شاکرم.»

۳. **ارضای غریزه جنسی:** امام صادق (ع) از یارانش پرسید: «بهترین لذت چیست؟ گفتند: نمی‌دانیم. آن گاه حضرت فرمود: لذت‌بخش‌ترین کار، لذت زنان است.»

۴. **مشارکت در حیات معنوی:** این که می‌بینیم آموزه‌های اسلامی در باره همسرگزینی، در نظر داشتن خصلت‌هایی چون: اخلاق نیک، ایمان و تعهد را گوشزد نموده و از ازدواج

با افراد بی‌ایمان و بی‌نماز منع کرده‌اند، بر این نکته روانشناسانه و علمی دلالت دارد که خوی و خصلت زوجین در یک دیگر تأثیرگذار بوده و می‌تواند در رشد و کمال یا انحطاط و سقوط اخلاقی آن‌ها نقش داشته باشد. به همین دلیل قرآن کریم ازدواج با برده مؤمن را بهتر از ازدواج با مشرک آزاد می‌داند.

۵. مشارکت در حیات مادی: زن و مرد در سامان دادن زندگی مادی باید کمک کار هم باشند. به این نکته در منابع دینی تأکید شده است. امام صادق (ع) می‌فرماید: «راحتی مؤمن در سه چیز است: «خانه‌ای بزرگ که او را بپوشاند، همسری نیکو که او را در امر دنیا و آخرت یاری کند و دوستی که یاور او در شداید باشد.» (شرفی، ۱۳۹۵).

ازدواج و غریزه جنسی

غریزه جنسی، پیوسته در حال حمله است و اگر از راه صحیح و مشروع دفع نشود، ضربه‌ای بسیار مهلک به پیکر ساختمان وجودی انسان وارد می‌کند و به اعصاب و روان او لطمه می‌زند. روانشناسان و روان‌پزشکان یکی از علت‌های عمده و اصلی پریشانی و فشارهای روحی و روانی را «بی‌همسری» می‌دانند. انسان‌های مجرد به حسب تمنای خود، آزاد و مستقل زندگی می‌کنند، اما این زندگی در ظاهر آرام و ساکت برای آن‌ها مفید نیست، چرا که همه کارها بر اساس میلشان است. مضافاً این که بیشتر آن‌ها در زندگی نظم و قانونی ندارند، حتی خوردن و استراحتشان از قانون مشخصی تبعیت نمی‌کند و این باعث به وجود آمدن امراض مهلک می‌شود. (کارلسون، ۲۰۱۹، به نقل از صمدی، ۱۳۹۹)

معیارهای انتخاب همسر

مهم‌ترین مسئله در ازدواج، انتخاب همسر شایسته است. در این باره از سوی پیشوایان دین معیارهایی معرفی شده که به نمونه‌هایی اشاره می‌کنیم:

۱. **تدین:** دین‌دار بودن همسر، یکی از معیارها و شرط‌های اصلی ازدواج است. پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «با زن دین‌دار ازدواج کن تا خدا به زندگی تو برکت دهد.» و باز فرمود: «زن را برای زیبایی‌اش به همسری مگیر، چرا که ممکن است جمال زن باعث پستی و سقوط اخلاقی او شود و همچنین به انگیزه مالش با وی پیوند زناشویی برقرار مکن، زیرا می‌تواند مایه طغیان او گردد؛ بلکه به سرمایه دینی و معنوی او توجه نما و با زن با ایمان ازدواج کن.»

۲. **اخلاق نیک:** در زمان امام رضا (ع) شخص بد اخلاقی به خواستگاری دختر حسین بن بشار باسطی آمد. او از امام رضا (ع) کسب تکلیف کرد. حضرت در پاسخ فرمود: اگر بد اخلاق است، دختری را به او نده.

۳. **عقل:** عقل، از مهم‌ترین شرایط یک همسر خوب محسوب می‌شود. همسر عاقل، شرایط و امکانات زندگی را خوب درک می‌کند و توقعات بیجا و بلند پروازی ندارد. به علاوه این که عقل و هوش زن و شوهر در فرزندان‌شان نیز تأثیر دارد. امیر المؤمنین علی (ع) فرمود: «با انسان احمق و نفهم ازدواج نکنید، زیرا معاشرت با او بلایی است عظیم و فرزندان‌ش نیز ضایع خواهند شد.»

۴. **هم آهنگی روحی و روانی:** دختر و پسر باید برنامه‌ها، فعالیت‌ها و اهداف و پیش‌بینی‌های خود را در نظر بگیرند و ببینند آیا همسری که امروز انتخاب می‌کنند به درد آینده‌شان خواهد خورد و استعداد و توانایی پرواز تا افق‌های دور دست را خواهد داشت؟ بنابراین هر کس باید با توجه به معیارهای گفته‌شده همسر خود را برگزیند و از آزادی و اختیار خود سوء استفاده نکند. باید در امر ازدواج، پیرو عقل و مصلحت بود و از خودسری و لجاجت پرهیز کرد. البته در این زمینه نباید زیاد وسواس به خرج داد، چرا